

Голові спеціалізованої вченої ради
К 41.863.01 ОРІДУ НАДУ при
Президентові України
д.політ.н, професору, Заслуженому
працівнику освіти України
М. М. Іжі

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, професора Попова Сергія Афанасійовича на дисертацію Шепеленко Олени Геннадіївни «Механізми реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні», представлену на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління до спеціалізованої вченої ради

Актуальність обраної теми

Розвиток механізмів реалізації державної інноваційної політики, зокрема на регіональному рівні, є найактуальнішою проблематикою протягом всіх років становлення українського суспільства. Ця проблематика набуває особливої важливості у нинішній кризовий період утвердження України як незалежної держави на шляху її інтеграції у європейський простір. Розвиток цих механізмів є одними із головних пріоритетів реформ, програмних документів політичних, державних і громадських діячів, теоретичних та прикладних розробок дослідників та фахівців публічного управління та адміністрування. Так, Президент України П.О. Порошенко в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Щорічному посланні до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році» наголошує на необхідності реалізації Програми розвитку інновацій, посиленні ролі регіональних стратегій, державно-приватного партнерства, Державного фонду регіонального розвитку, офісів реформ, агенцій регіонального розвитку, Міжвідомчої координаційної комісії та Ради регіонального розвитку в регулюванні взаємовідносин органів місцевого самоврядування і громад з органами влади, бізнесом та громадськими організаціями, а також в забезпеченні спрощеного доступу до фінансових ресурсів. Ці інструменти та інституції є результатом запровадження європейських принципів щодо інновацій та належного демократичного врядування на місцевому рівні, які забезпечують посилення ендогенної спроможності регіону в реалізації інноваційної політики.

Нині проблеми формування та реалізації інноваційної політики в Україні на державному, регіональному та місцевому рівнях привертають увагу широкого кола дослідників. Зокрема, посилено увагу до методології формування та

впровадження державної інноваційної політики, теорії та практики державного управління та стимулювання інноваційної і інвестиційної діяльності. Досліджуються різні аспекти механізмів реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні, інноваційного розвитку регіонів та територіальних громад, механізмів комунікативної взаємодії органів влади та інститутів громадянського суспільства.

Незважаючи на наявність суттєвих науково-теоретичних напрацювань, на теперішній час реалізація державної інноваційної політики на регіональному рівні здійснюється стримано, часом невдало, зокрема унаслідок недосконалості теоретико-методологічних розробок механізмів реалізації цієї політики, відсутності науково-практичних рекомендацій щодо розвитку дієвих механізмів забезпечення сталого розвитку України на інноваційних засадах.

Наголошуючи на актуальності обраної теми дослідження, дисертант: визначає механізми реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні одними з головних у забезпеченні сталого розвитку українського суспільства; пропонує та досліджує шляхи удосконалення цих механізмів, формулює практичні рекомендації щодо покращання методів державного впливу на інноваційний розвиток регіону як найвагоміших в оновленні спроможності механізмів реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні. Відтак, обрана Шепеленко Оленою Геннадіївною тема дисертаційного дослідження є безумовно актуальною й обумовлена сучасними потребами розвитку теорії та практики державного управління інноваційним розвитком України.

Зв'язок роботи з напрямками наукових досліджень, державними та регіональними програмами

Дисертаційну роботу підготовлено у межах виконання в Харківському регіональному інституті державного управління НАДУ при Президентові України науково-дослідної роботи за темою “Управління проектами регіонального розвитку” (номер державної реєстрації 0112U001161).

Особистий внесок автора в цій НДР полягає в обґрунтуванні єдності мети, завдань та принципів державного управління в сфері інноваційного розвитку в Україні.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій. Достовірність та новизна одержаних результатів

Результати аналізу змісту дисертаційної роботи, автореферату та наукових публікацій Шепеленко О. Г. свідчать про те, що сформульовані в дисертації основні наукові положення, висновки та науково-практичні рекомендації відповідають вимогам до такого виду досліджень щодо їх обґрунтованості та достовірності, що досягнуто шляхом:

– чіткого та логічного формулювання об'єкту, предмету, мети та низки завдань дослідження, що забезпечило його цілеспрямованість та взаємозв'язаний виклад нових наукових результатів за розділам дисертації;

– застосування адекватного комплексу сучасного загально- та конкретнонаукового методологічного інструментарію для кваліфікованого вирішення завдань дослідження, зокрема щодо: розкриття теоретичних засад, сутності, напрямів реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні, типологізації механізмів її реалізації; уточнення понять «інновація», «механізми реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні», «державна інноваційна політика України»; порівняння та узагальнення вітчизняних і зарубіжних наукових та практичних підходів до дослідження та реалізації державної інноваційної політики; виявлення найактуальніших прогалин у теоретико-методологічному забезпеченні та практичних проблем реалізації цієї політики, що визначили мету та основні завдання цього дослідження;

– аналізу широкої джерельної бази, яка включає праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, нормативно-правові акти, у тому числі міжнародні, архівні документи, аналітичні, статистичні та звітні дані, періодичні видання, що стосуються теми дисертаційного дослідження (всього 241 найменування), а також шляхом поширеної географії публікації статей (всього 10) та апробації результатів дисертаційної роботи на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях (всього 4) та на міжкафедральному семінарі в Харківському регіональному інституті державного управління НАДУ при Президентові України;

– підтвердження достовірності отриманих автором основних наукових результатів дисертаційного дослідження за використанням індивідуальних інтерв'ю з 1000 експертів, які мали тривалий досвід та суттєві досягнення в інноваційній галузі.

Найважливіші результати дослідження викладені у висновках дисертації, що відповідають поставленим завданням. У висновках до розділів відображені результати дослідження конкретних питань. Дисертація відмінна системністю, логічністю та ясністю викладу матеріалу із зосередженням на його ключовій сутності та переконливій аргументації основних положень дисертації.

Серед нових наукових результатів, що одержані уперше, слід відзначити передусім обґрунтування ієрархічно-гетерархічного підходу (заснованого на поєднанні ієрархічного та гетерархічного принципів) до реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні, матрична структура якого забезпечує покращення інформаційних обмінів органів публічної влади з інститутами науково-інноваційної сфери, а також включає організаційну структуру - Координаційний комітет з інноваційного розвитку регіону як внутрішньо необхідну передумову для успішного здійснення його сталого розвитку.

Безперечно, науковою новизною роботи є удосконалення:

- методу оцінювання інноваційного потенціалу регіону та результативності його державної інноваційної політики шляхом врахування результатів моніторингу експертних висновків щодо проблем інноваційного розвитку;

- інструментарію щодо визначення напрямів удосконалення інституціонально-правового, організаційно-структурного, економічного, комунікативного, інформаційного механізмів реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні;

- систематизацію етапів становлення та розвитку інституціонально-правового, організаційно-структурного, економічного, інформаційного, комунікативного механізмів реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні в Україні, що дозволило встановити їх взаємозв'язок з типами технологічних укладів, державної інноваційної політики та обраною державою інноваційною моделлю розвитку конкретного регіону.

Вагомими є отримані автором результати, що забезпечили подальший розвиток наукових засад за предметом дослідження, а саме:

- формулювання понять «інновація», «механізми реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні»; систематизація функцій державної інноваційної політики на регіональному рівні (господарська, економічна, соціальна, гуманітарна та пізнавальна);

- визначення функцій організаційно-структурного, економічного, інформаційного та комунікативного механізмів щодо реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні, які, поряд з іншими, забезпечать новий зміст активізації ендегенних ресурсів регіону, зокрема шляхом використання демонстраційного ефекту інноваційних проектів, підтримки державою нових видів інноваційно-активних суб'єктів, мережі «інститутів розвитку» з формуванням довіри до них на основі особистого іміджу органів влади та їх представників; експертно-аналітичної діяльності, науково-практичної комунікації з питань теорії та практики інновацій з залученням публічних службовців тощо.

Щодо науково-практичних рекомендацій, то вони стосуються передусім:

- створення Координаційного комітету з інноваційного розвитку регіону при облдержадміністрації як консультативно-дорадчого органу, що забезпечить успішне формування і реалізацію заходів, спрямованих на активізацію конструктивної взаємодії влади, освіти, науки та підприємництва у сфері інновацій в регіоні;

- визначення напрямів вдосконалення механізмів щодо реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні, які є доцільними при їх впровадженні у публічно-управлінську практику для підвищення ефективності та результативності інноваційного розвитку регіону.

Обґрунтованість першої рекомендації логічно розглядається як один із елементів матриці інформаційних обмінів органів публічної влади з інститутами освітньо-наукової та інноваційної сфери. Друга рекомендація ґрунтується на результатах опрацювання оцінок 1000 експертів в містах Київ, Харків та Сєверодонецьк протягом 2013- 2015 років.

Підсумовуючи зазначене вище, слід відзначити, що зміст наукової новизни надає можливість стверджувати про теоретичну та практичну значущість цієї роботи для галузі державного управління. Ця робота є самостійним і логічно завершеним дослідженням з виразною єдністю змісту, має науково-теоретичну та практичну цінність, яка, безперечно, є здобутком саме дисертанта. Теоретична значущість роботи полягає у розвитку найактуальнішої для сьогодення теорії механізмів реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні.

Практичне значення одержаних результатів

Практична значущість одержаних в дисертації результатів полягає у використанні науково-теоретичних положень, висновків та конкретних рекомендацій у практичній діяльності органів публічної влади, а також у навчальному процесі, що підтверджено відповідними довідками та актом про впровадження в роботу:

- Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження від 29.10.2015 № 03-44/4882) результатів досліджень щодо створення спеціалізованої структури для виконання аналітичної, інформаційної, організаційної, комунікативної функцій з реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні через використання горизонтальних зв'язків між органами регіонального управління та різними суб'єктами інноваційної діяльності в регіоні;

- Головного територіального управління юстиції у Харківській області (довідка про впровадження від 19.11.2015 № 04.02-24/04.02-27/5809) щодо вдосконалення роботи громадської приймальні з надання безоплатної первинної правової допомоги з питань захисту інтелектуальної власності громадян, які займаються інноваційною діяльністю;

- Харківського регіонального інституту державного управління НАДУ при Президентові України (акт про впровадження від 18.11.2015 р.) щодо використання результатів дослідження при розробці модулів «Територіальна організація влади в Україні», «Планування розвитку територій», «Регіональна економіка», «Соціальна інфраструктура та комунікативне забезпечення регіонів».

Загалом результати дисертаційної роботи можуть бути використані для подальшого розвитку теорії механізмів реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні, змісту навчально-методичного забезпечення та практики. Зокрема, корисними є нові результати дослідження автора та розроблений ним методологічний інструментарій для його проведення. Теоретичні положення, висновки й напрями удосконалення цього виду механізмів також є цінними при виробленні та реалізації державної інноваційної політики України, а також під час розробки практичних рекомендацій органам публічної влади щодо успішного здійснення цієї політики в регіоні.

Повнота викладу основних результатів дисертації

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано в 15 одноосібних наукових працях, у тому числі: у 8 статтях у наукових фахових виданнях з державного управління, 3 статтях інших видань (у тому числі в 2 зарубіжних), 4 тезах доповідей в матеріалах науково-практичних конференцій. Загальний обсяг публікацій автора за темою дослідження складає 6 обл.-вид. арк. Опубліковані наукові праці та автореферат достатньо повно відображають результати проведених наукових досліджень. Зміст автореферату ідентичний основним положенням дисертації.

Дискусійні положення та зауваження

Визначаючи значущість нових науково обґрунтованих результатів, вважаємо за необхідне звернути увагу дисертанта, а також Спеціалізованої вченої ради на певні недоліки, що містяться в дисертаційній роботі.

1. На с. 21 дисертації автором сформульовано поняття «інновація» як управлінську категорію. Однак, це поняття є дещо перевантаженим та ускладненим для сприйняття. Автор попередньо не визначився з його розумінням інновації у межах предмету дослідження – як об'єкту (результату, що є офіційно визнаним) чи як процесу. Якщо використати першу ознаку, то поняття «інновація» можна розглядати як результат втілення якісно нового продукту, застосованого та поширеного в рамках виконання концепцій, стратегій, програм, що сприяли трансферу цього продукту, формуванню інфраструктури і далі по тексту

2. Автор в дисертаційній роботі використовує словосполучення «сталий розвиток країни (регіонів)», «сталий соціальний розвиток», «сталий економічний розвиток», «сталий інноваційний розвиток», «сталий соціально-економічний розвиток» (с. 5, 7, 10, 21, 27, ..., 195). При цьому автор не розкриває сутність терміну «сталий» у межах предмету свого дослідження.

3. В дисертації виділено ряд механізмів реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні (с. 31-34), які б доцільно уточнити з огляду на основні види і способи супроводу будь-якого виду діяльності (навчання, комунікація, дослідження, методологія, технологія, інноваційна культура). З поміж них комунікація є ключовим чинником для успішного поширення інновацій, досягнення кінцевого ефекту від їх застосування. У цьому аспекті доцільно розшири зміст комунікаційного та мотиваційного механізмів.

4. Безумовно, Координаційний комітет з інноваційного розвитку регіону може бути ефективним інструментом для підвищення інноваційної активності за умови своєчасної готовності його стратегічної прогностно-аналітичної спроможності та наявності професійно підготовленого кадрового складу з відповідним рівнем освіти, кваліфікації, здібностями та навичками. Окрім того, цей Комітет при облдержадміністрації пропонується створити поряд з вже

існуючими інституціями в регіоні. За одночасної їх діяльності їх функції можуть перетинатися, спричиняти конфліктні ситуації. Цім аспектам недостатньо приділено уваги в дисертації.

5. В тексті дисертації використовуються терміни невластиві для галузі державне (публічне) управління, зокрема на с. 25 застосовано терміни мутація, інститутогенезис. На наш погляд, такі терміни є запозиченими, неадаптованими і некоректними для розуміння змісту предмету дослідження.

Висловлені зауваження вказують на творчий характер роботи, суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження Шепеленко О. Г., не знижують наукової та практичної цінності цієї роботи та характеризують значну складність досліджуваної проблематики.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Шепеленко Олени Геннадіївни «Механізми реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні» виконана на належному теоретико-методологічному рівні, є самостійним, цілісним та завершеним дослідженням, в якому отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності вирішують складне, багатоаспектне й актуальне для теорії та практики державного управління наукове завдання, що полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні механізмів реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні та розробці науково-практичних рекомендацій щодо забезпечення сталого соціального розвитку регіонів України.

Тема дисертації є актуальною, структура роботи – добре продуманою, матеріал викладений логічно та послідовно. Основні результати достатньо повно викладені в опублікованих працях автора, які містять основні положення і результати проведеного дослідження. Висновки до розділів та загальні висновки дисертації є достатньо обґрунтованими, а визначені напрями удосконалення механізмів реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні мають практичну значущість.

Зміст дисертаційної роботи відповідає обраній темі, забезпечує досягнення поставленої мети і вирішення задач дослідження та відповідає паспорту спеціальності 25.00.02 - механізми державного управління, а саме напряму: «теоретико-методологічні засади розроблення та функціонування механізмів державного управління: категорії, закономірності, принципи, методи, концепції, моделі, системи, класифікація». Зміст автореферату відповідає змісту дисертації та не містить інформації, що не наведена у дисертаційній роботі. Оформлення дисертації та автореферату виконано з дотриманням вимог МОН України.

Отже, представлена до захисту дисертаційна робота Шепеленко О. Г. «Механізми реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні» є самостійним і оригінальним науковим дослідженням, яке містить раніше не захищені наукові положення, отримані автором нові науково обґрунтовані результати в галузі державного управління.

є самостійним і оригінальним науковим дослідженням, яке містить раніше не захищені наукові положення, отримані автором нові науково обгрунтовані результати в галузі державного управління.

Дисертація і автореферат відповідають вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», а здобувач Шепеленко Олена Геннадіївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління, професор,
заступник директора з наукової роботи
Одеського регіонального інституту державного
управління Національної академії державного
управління при Президентіві України

С. А. Попов

Дисертація і автореферат відповідають вимогам п. 11 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», а здобувач Шепеленко Олена Геннадіївна заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління, професор,
заступник директора з наукової роботи
Одеського регіонального інституту державного
управління Національної академії державного
управління при Президентіві України

С. А. Попов